

Digitaliseret af | Digitised by

**DET KGL.
BIBLIOTEK**

Royal Danish Library

Forfatter(e) | Author(s):

Paludan-Müller, Frederik.; af Frederik Paludan-Müller.

Titel | Title:

Tiderne skifte : Skuespil i 3 Akter

Udgivet år og sted | Publication time and place: Kjøbenhavn : C. A. Reitzels Forlag, 1874

Fysiske størrelse | Physical extent:

140 s.

DK

Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

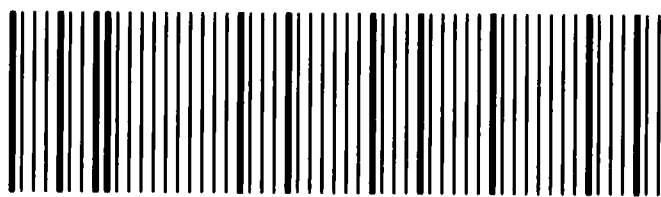
UK

The work is free of copyright. You can copy, change, distribute or present the work, even for commercial purposes, without asking for permission. Always remember to credit the author.

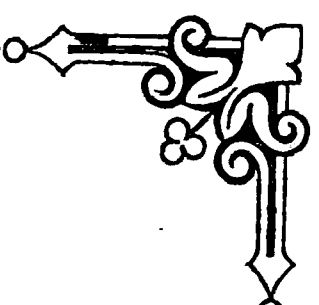
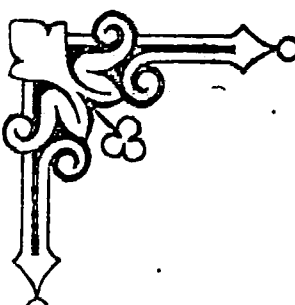
55.- 170.

DET KONGELIGE BIBLIOTEK

130022044101

Tiderne skifte.

Skuespil i 3 Akter

af

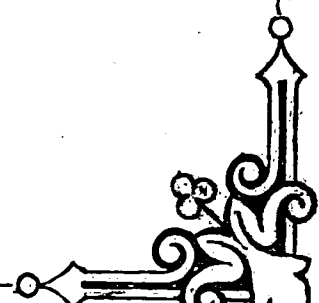
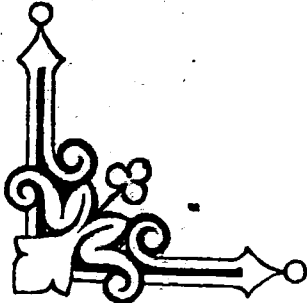
Frederik Paludan-Müller.

Kjøbenhavn.

C. A. Reitzels Forlag.

1874.

Tidernes Skifte,

Skuespil i 3 Akter

af

Frederik Paludan-Müller.

Kjøbenhavn.

C. A. Reitzels Forlag.

1874.

Blanco Lunos Bogtrykkeri.

Personerne.

Kong Frederik den Femte.

Geheimeraad Bernstorff, Statsminister.

Grev Pless, Geheimeraad.

Grevinde Pless, hans Hustru.

Grev Otto,
Comtesse Anna } deres Børn.

Dr. medicinæ Axel Lind, yngste Professor ved Universitetet.

Domsfru Henriette Fugl, Actrice ved Theatret.

Sofus, Tjener hos Grev Pless.

Frants, Grev Ottos Tjener.

En Kammerjunker. En kongelig Lakai. En anden Tjener
hos Grev Pless. Hautboister af Livgarden og Fakkeltbærere.

Handlingen foregaaer i Slutningen af Frederik den Femtes
Regjeringstid og i Tidens Costume. Første Akt paa Landet,
paa Grev Pless's Gods; anden Akt i Kjøbenhavn; tredie Akt i
Fredensborg Slotshave.

Første Akt.

Første Scene.

Et Haveparti med Løvtræer i Baggrunden. Tilvenstre Sndgang til Huset, i hvis øverste Etage et Vindue staaer aabent. Tilhoire en Løvhytte. I Forgrunden, i Nærheden af Huset, et stort-Træ med en Bænk under. Paa en tæt derved staaende Klædebærer hænge forskellige Klædningsstykker, som Frants udbanker med et Spankrør idet Tæppet gaaer op. Den gamle Sofus staaer ved Siden og seer til.

Sofus (tager en Priis).

Nu kan det være nok, Frants! Du faaer ikke mere Støv af Klæderne, om Du saa bankede til imorgen.

Frants.

Men jeg tilfredsstiller en indre Trang. (Han standser med sit Arbeide og gaaer hen til Sofus.) Seer Du, gamle Ven! Du som er under samme Nag, som jeg: Vi Tjenere, som af og til faae Bank og Børst af vore Herrer, vi tage vor Dpreisning, naar vi til Gjengjæld børste og banke deres Klæder, saa Støvet staaer af dem. Det er Lige for Lige.

Sofus.

Der mangler dog Noget i Righeden.

Frants.

Sa vel, der mangler Kroppen bag Klæderne. Men en Kjole har lige saavel Rngsthykker som en Krop, saa jeg med god Grund kan sige, at vi ved at banke vore Herrer's Kjoler, gi'er vore Herrer paa Rngsthykkerne.

Sofus.

Du er den samme Galfrands efter Reisen som før Reisen.

Frants.

Sa, kald mig kun Galfrands, men vogt Dig for at kalde mig gale Frants. Du som har siddet hjemme og passet Gryden, Du har ingen Forestilling om hvor flog jeg er bleven, hvilken Land= By= Sprog= og Menneskekundskab jeg har erhvervet mig paa denne Udenlandsreise. Jeg har faaet en Erfaring, der er altomfattende; ja hvad Mere er, jeg har lært at tjene to Herrer, der skal være noget af det Sværeste i Verden.

Sofus.

Men hvordan kom Du egentlig i dette dobbelte Tjenesteforhold? (Affides.) Jeg maa see at pumpe ham.

Frants.

Det var i Hamborg, hvor Grev Otto for 2 Aar siden stødte sammen med Doctor Lind, hans gamle Bekjendt. Da de Begge reiste udenlands af

samme Grund, for at glemme deres Hjerteforg og uddanne deres Land — thi Du maa vide, Sofus, det er kun maadeligt bevendt med jer Dannelse herhjemme; den kan neppe kaldes Budsaldet af Pariserdannelsen: Altsaa, de unge Herrer besluttede at gjøre Reisen sammen, og da Dr. Rinds Tjener just var bleven syg, maatte jeg paatage mig det dobbelte Tjenerskab og tjene to Herrer — naturligviis mod dobbelt Løn.

Sofus.

Det lettede vist Tjenesten bethdeligt.

Frants.

Ja vist lettede det; men det var ogsaa fornødent, da Tjenesten var høist anstrengende. Sæt Dig ind i Situationen og betænk, at jeg skulde gjøre mig lækker og behagelig for begge mine Herrer.

Sofus.

Er det da saa vanskeligt at bære Rappen paa begge Skuldre?

Frants.

Ja, naar Herrerne ere saa store Contraster. Grev Otto, som Du jo selv kjender, er et Rør, der svaier for Vinden, blød som sin Moder, og dog alt imellem stiv som sin Fader. Dr. Rind er nu stik modsat. Han er en Mand af eet Stykke, har sine uforgribelige Meninger og sine faste Principer, der skal gjennemføres om saa Himlen skulde falde ned —

og saa er han saa boglærd, saa sværmerist, saa høitflyvende.

Sofus.

Sa vist er han høitflyvende. Hør, fortæl mig, lille Frants! sværmer Dr. Lind endnu for Comtesse Anna?

Frants.

Sa, hvem kan vide det?

Sofus.

Han, en simpel Doctor medicinæ, som i sin Galsskab lovede at beile til en Comtesse. Men den gamle Greve viste ham da ogsaa Winterveien.

Frants.

Under sin Traværelse er han bleven Professor ved Universitetet; men hvem han nu sværmer for, er en Hemmelighed.

Sofus.

Men Grev Otto da? Har han ladet sin Lokke-
due, sin lille Actrice, fare? Det var jo for hendes
Skyld han blev sendt udenlands, for at svede Kjær-
ligheden ud. Hvordan staaer det sig med Grev Otto?

Frants (seer stift paa ham).

Er der Noget, Sofus, som Du gjerne vilde
vide?

Sofus.

Har han skrevet hende til paa Reisen?

Frants.

Han skrev mange Breve.

Sofus.

Men var det til Actricen — til Hfr. Fugl?

Frants.

Du er den vise Sofus, men dog langt fra klog nok til at agere Spion.

Sofus.

Spion? Jeg Spion?

Frants.

Sa, for din høie Patron, Grev Pless. Troer Du ikke, jeg har lugtet Luntten? Det er knap to Timer siden Du kom hertil, i Følgeskab med Comtesse Anna, og hvad Andet har Du gjort i disse 2 Timer, end plaget mig med delicate, nærgaaende Spørgsmaal?

Sofus.

Det er af Nysgjerrighed, Frants, af puur Nysgjerrighed.

Frants.

Sa Pokker troe Dig! Men der seer jeg mine to Herrer komme fra Spadsereturen. Nu maa jeg afsted, ned i Landsbhyen, og udrette mit Vrende. Arum Du imens Nyg for dine Overmænd, og bild dem noget Løgn paa Ermet; men fortæl dem endelig ikke, at jeg har banket dem i deres Fraværelse. (Tager Klæderne paa Armen, Klædebæreren i Haanden, og løber ind.)

Sofus (ene).

Det er en nærværende Rægt! han vil spille Holbergs Henrik. Men hvad skal jeg nu selv gøre? Hvem havde anet, at Dr. Lind var fulgt hjem med Grev Otto og var her paa Gaarden? Havde den gamle Greve vidst det, var Comtesse Anna neppe bleven sendt herud, for at byde sin Broder velkommen. Hvad skal jeg gøre? (Tager en Priis.) Nu har jeg det! Jeg vil lade Comtesse forstaae, at her er Ugler i Mosen, uden dog at sige hende, hvad det er for Ugler. Som lydig Datter bør hun holde sig skjult, til jeg i al Stilhed kan praktisere hende bort. (Følger efter Frants ind i Huset.)

Anden Scene.

(Dr. Lind og Grev Otto, som et Dieblif ere standsede, træde frem.)

Otto.

Naa, hvad siger Du om vor Spadsferetur? Var den ikke skøn?

Lind.

Ja, det er vist, Danmark er et deiligt Land, naar det har sin skønne Dag; det mærker man bedst, naar man kommer udenlands fra. I de tre Dage, vi nu har tilbragt her, har jeg ikke gjort Andet, end at beundre og studere Egnens Skønhed.

Otto.

Dg tænke paa dit nye Professorat.

Lind.

Sa hvorfor ikke? En Udnævnelse til Universitetsprofessor kan nok vække Tanke hos en stakkels Doctor medicinæ, som er uden Praxis og har sat sine Midler til paa en Udenlandsreise.

Otto.

Hvad Du dog neppe fortryder.

Lind.

Nei, denne Reise vil jeg aldrig fortryde, om den end har tømt min Pung. Først har jeg paa den lært Dig at kjende, og faaet Dig kjær; dernæst har jeg udvidet mine Kundskaber, saa jeg tør sige, jeg vender hjem som en dygtigere Læge, end da jeg drog ud. Og endelig har jeg i Schweiz stiftet personligt Bekjendtskab med hiin berømte Genferborger, hvis Værdomme og Skrifter mere og mere ville gjen-nemshyre Samfundet og faae Herredømme over Mændene.

Otto.

Sa, hvormange Profelhyter har ikke allerede denne Rousseau gjort.

Lind.

En Mand, hvis Tilhænger og Discipel jeg er bleven, ikke paa Grund af den Opsigt han vækker i Verden, eller paa Grund af hans revolutionære Po-

litik: nei! men fordi han først og bedst af Alle har udtalt mine Ungdomsdrømme, og hævdet de store Principer: Frihed, Lighed og Broderskab; først af Alle har vovet Kampen mod vort forqvælede moderne Samfund, og viist os den eneste Vej til Redning, ved at vi vende os bort fra vor Døvertro, fra vore sociale Bildfarelser og Daarstaber, og kaste os i Sandhedens og Naturens Arme.

Otto.

Det vilde glædet Rousseau at høre Dig tale; men priser Du Mesteren, saa lad mig prise Discipelen. Ja, Ven, hvad vilde jeg nu være uden Samlivet med Dig, uden denne Rejse, hvor vi deelte Godt og Ondt, udvejlede vore Tanker om Alt, og hvor Du i Sandhed drog mig op fra en lavere i en høiere Sfære. I det nye Lys, hvor Du fremstillede mig Livet, blev Alt mig nyt, paa min gamle Kjærlighed til Henriette nær — denne saa haardt prøvede Kjærlighed, som Du dog tog i naadig Beskærmelse.

Lind.

Ja, jeg kunde ikke opdage Pletten paa hende og hendes Stand. For mig maa en Skuespiller gjerne begraves i christen Jord, hvor haardt det end kueb for Moliere.

Otto.

Du veed ikke hvor Du vandt mit Hjerte, ved

dette dit Forsvar for Skuespilkonsten, som Tolk for Idealet og Menneſkelivet; hvor min Agtelse for Henriette og mig ſelv ſteg; hvor min Tilbøielighed i mine egne Dine blev adlet, ſaa det næſten ſyntes mig en hellig Pligt, tiltrods for min Faders Forbud at holde min Kjærlighed faſt.

Lind.

Veed Iſr. Tugl at Du er vendt tilbage — at Du er her?

Otto.

Jeg ſkrev hende til fra Korsør, og venter hende herud idag.

Lind.

Held og Lykke til Ederes Møde! og lad mig ſamtidig gjøre et godt Ønſke for mig ſelv. Gid din Søſter Anna maa have bevaret ſin Godhed for mig, under vor Fraværelſe; gid jeg ikke ſom Læge maa have cureret hende ſaa grundigt, at der jo dog endnu maa være et lille Hjertesaar tilbage.

Otto.

Jeg troer jeg tør ſtaa Dig inde derfor. Hun føler ſig endnu i en dyb Taknemmelighedsgjæld til Dig.

Lind.

Og dog er det egentlig mig, ſom er hendes Skyldner.

Otto.

Men hvem kommer der! Seer jeg ret? min Faders gamle Tjener.

Tredie Scene.

(Sofus, som er traadt ud af Døren, nærmer sig med et Brev i Haanden.)

Otto.

Sofus! Er det virkelig Dig?

Sofus.

Ja, Hr. Greve! gamle Sofus, i egen ringe Person.

Otto.

Naar er Du kommen hertil?

Sofus.

For to Timer siden, just som Hr Greven var gaaet ud at spadserere.

Otto.

Hvordan staaer det til i Kjøbenhavn? Hvordan har mine Forældre det?

Sofus.

Godt! Baade Hs. Excellence og Grevinden befinder sig fuldkommen vel.

Otto.

Og min Søster?

Sofus.

Ogsaa hun befinder sig vel.

Otto.

Og hvad sagde de til, at jeg, istedenfor strax at tage til Byen, gjorde en Afstikker herud paa Landet?

Sofus.

Deres høie Forældre bleve først noget forundrede; men da de hørte, at det var for at udhvile efter Reisen, slog de sig til Ro. Her bringer jeg Svaret paa Hr. Grevens Brev.

Otto.

(Til Dr. Lind efterat have aabnet og gennemløbet Brevet.)

Det er fra min Fader, med en Efterskrift fra min Moder. De ønske at jeg strax skal komme til Byen. Min Moder skriver, at min Søster har faaet streng Befaling, at bringe mig tilbage med. (Til Sofus.) Hvorledes? min Søster? Hvad vil det sige?

Sofus.

Ja, hvem kan vide det?

Otto.

Kommer min Søster da ogsaa herud?

Sofus (rømmer sig).

Comtesse Anna? Nei, det gjør hun vist neppe.

Anna (oppe fra det aabne Vindue, con moto):

La, la, la, la! La, la, la, la!

Otto (seer sig om).

Hvad var det? Der var Nogen, der sang.

Anna (som før).

La, la, la, la! La, la, la, la!

Otto.

Igen! (Seer iveiret.) Hvad seer jeg! Anna, min Søster! Du her?

Vind (gjør et Skridt frem).

Din Søster! Er det muligt?

Otto (til Sofus).

Hvorledes hænger det sammen? (Til Anna.) Hurtig, stig herved, Anna! Kom herud i Haven!

Anna (fra Vinduet).

Kan ikke. Jeg er en Fange.

Otto.

Hvordan!

Anna.

Man har lukket mig inde.

Otto.

Hvem? Hvorfor?

Anna.

Gamle Sofus har dreiet Nøglen om.

Otto (til Sofus).

Har Du?

Sofus.

Det maa jeg have gjort i Tanke.

Otto.

Din gamle Ræv! Men saa vidste Du jo, at

hun var herude. Følg mig! Afsted! Op at befrie din Fange! (Tager Sofus ved Armen; Begge gaae ind.)

Lind (alene).

Comtesse Anna her! Det overgaaer min dristigste Forventning. Vel havde jeg haabet, igjen at knytte den sønderrevne Traad; men allerede her — saa ganske uformodet . . . Det er dog vist, at vi Mennesker gaae iblinde, at det er fremmede Magter, der føre os, medens vi selv kun ere Børn, der lade os lede.

Fjerde Scene.

(Otto kommer ud fra Huset med Anna ved Haanden.)

Otto (visende paa Lind).

Der staaer han — seer Du?

Anna.

Det var dog mærkeligt! ganske som jeg havde drømt det. (Hun hilser.)

Lind (bukker).

Ja, Comtesse! det gaaer til som i et Eventyr: Dusterne opfyldes af usynlige Aander.

Anna (rækker ham Haanden).

Maa jeg ønske Dem velkommen hjem fra Deres Reise.

Lind (kysser hendes Haand).

Intet Velkommen paa dansk Grund og fra danske Læber kunde være mig kjærere. (Betragter hende.)

istjenket mig Sundhedens kostelige Drik? Jeg er ikke utaknemmelig; men er jeg ikke min Faders Datter?

Lind.

De var min første livsfarlige Patient; hvad Under, at De blev mig uforglemmelig?

Otto.

Og hvad Under, at Doctoren og Patienten endnu maa have meget at forhandle med hinanden? Det kunde passelig skee hist i Løvhytten, medens jeg selv taler med Frants, som der kommer ilende. (Peger hen imod Baggrunden.)

Lind.

Vil min fordums Patient i al Taalmodighed forunde mig en Samtale under fire Dine?

Anna.

Er ikke Patience en Patients første Pligt? —
(De gaae ind i Løvhytten.)

Femte Scene.

(Frants kommer hurtig ind fra Baggrunden af Scenen.)

Otto.

Naa, har Du saa, efter Ordre, været nede i Landsbhyen?

Frants.

Jeg kommer lige deraf, Herre.

Otto.

Naar kommer Postvognen der forbi?

Frants.

Jeg skal ærlig staae Herren bi. Men Kampen vil blive haard. Grev Pless er ikke den Mand, man kan tage ved Næsen. Der vil udkræves baade Snildhed og Fasthed.

Otto.

Men hvor kjøber jeg Mod, Frants? Nu jeg nærmer mig Hjemmet, begynder det at svigte.

Frants.

Vi maae skaffe os en Allieret i Grebinden, Deres Fru Moder. Men især maa Herren vogte Dem for den gamle Ræv, Sofus. Han er Deres Faders Spion, og dertil en stor Hykler.

Otto.

Jeg har allerede mærket det.

Frants.

Betro ham hverken Deres Pung eller Deres Hjerte.

Otto.

Det har jeg heller ikke isinde.

Frants.

Lad Ifr. Fugl beholde Deres Hjerte i Bytte mod sit, og lad mig, ligesom paa Reisen, forvare Deres Pung. Derved staae vi os Alle bedst.

Otto.

At Du staaer Dig bedst derved, kan jeg begribe.

